

FEJÉRMEGYEI NAPLO

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI KOZLÖNY.

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus hinciter. (Az általalok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.)

XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak. 1895. márc. 6-án.

Megjelen hetenkint 3-szor; hétfőn s szombaton este és csütörtökön délelőtt. Kéziratok nem adhatók vissza.	Előfizethető a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, szt.-István-tér 1.	Felolós szerkesztő: BONITZ FERENC. Kiadótulajdonos: MILLER JÓZSEF.	Előfizetési ár: Egész évre . . . 6 ft — kr. Félévre . . . 3 ft — kr. Negyedévre . . . 1 ft 50 kr. Egyes szám ára 5 kr.	A 30 helyre osztott oldal helyenkint 50 kr. Bélyegilleték külön 20 kr. Nyilvált: a szerkeszt. 50 kr. Többesrész hirdetésenként engedély.
--	---	---	--	--

A főrendiház ülése.

-- Saját tudósítónk telefonjelentésr. --

Budapest, máj. 14.

Ülés kezdete 11 óra.

Elnök: Vay Béla báró.

Jegyzők: Gyulai Pál, Gáll József, Rudnyánszky József báró.

A főpapok közül jelen vannak: Vaszary Kolos és Selauch Lőrinc bíbornok, Samassa József, Császa György, Posilovics György és Mihályi Viktor érsekek, Zalka György, Pável Mihály, Suszter Konstantin, Szabó János, Lónhardt Ferenc, Hidassy Kornél, Vályi János, Bende Imre, Bubic Zsigmond, Meszlény Gyula, Hornig Károly báró, Dessewffy Sándor, Steiner Fülöp, Fireczák Gyula, Drohobeczky Gyula, Szmracsányi Pál, Rimely Károly. Majorossy János püspök, Fehér Ipoly főpápat és Benedek Ferenc nagyprépost.

Brankovics György patriarcha, Miron Román metropolita, Grucs Mihály, Metiann János, Dimitrievics Nektár, Popovics Nikáor, Nikolics Miron és Opacic Gernán püspökök.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró, Wlassics Gyula, Perczel Dezső, Erdély Sándor, Lukács László, Fejérváry Géza br. és Festetics Andor gróf.

A delegáció tagjai.

Az elnöki előterjesztések után a főrendek megválasztják a delegáció tagjait. Megválasztottak:

Rendes tagokká: Andrássy Aladár, Apponyi Lajos, Batthyány Lajos grófok, Bohus Zsigmond, Brankovich György patriarcha, Cziráky Antal gróf, Gáll József, Keglevich István gr., Lukács Antal, Pallavicini Ede ögróf, Radó Kálmán, Rudnyánszky József báró, Samassa József érsek, Szapáry Géza, Széchenyi Antal grófok, Vay Béla, ifj. Wodianer Albert bárók, Zichy Ágoston és id. Zichy Nándor grófok és Kuszevich Szvetozár.

Póttagokká: Suszter Konstantin püspök, Zay Miklós és Károlyi János grófok, Rudnyánszky Géza és Bánffy György bárók és Keglevich Oszkár gróf.

Még a választás kihirdetése előtt Zichy Nándor gróf kéri az elnököt, hogy a szavazatok megszámlálásáig függessze fel az ülést, hogy a szavazatszedő bizottság tagjai is részt vehessenek az ülésen.

Károlyi Tibor gróf, a bizottság elnöke biztosítja Zichy Nándor gróft, hogy a bizottság tagjai gyakorolni fogják jogukat.

Következik a napirend: Az egyesült hármas bizottság jelentése a vallás szabadságáról szóló törvényjavaslatra vonatkozólag.

Gyulai Pál jegyző röviden elfogadásra ajánlja a jelentést.

A hercegprimás a nunciustól ügyről.

Vaszary Kolos hercegprimás: Nagyméltóságú Elnök ur! Méltóságos Főrendek! A tárgyalásra harmadizbon visszaküldött törvényjavaslatot minden, bármi oldalról jövő erkölcsi presszió nélkül ugyanazon szempontból, ugyanazon elveknél fogva, melyek a multban vezéreltek és a jövőben is ír-

nyítani fognak, — hangsúlyozom e kifejezést: erkölcsi presszió nélkül — még általánosságban sem fogadom el.

Már 1892. július 4-én e helyütt tartott beszédemben szóról-szóra azt mondtam (olvassa):

„Szükségessnek tartom kijelenteni, hogy hazámat minden más államtól független, szabad államnak tudom és vallom (Helyeslés jobbfelől), melynek politikai belügyeibe semmi más állam, semmi más külhatalom befolyást nem gyakorolhat (Helyeslés jobbfelől). Tövesnek jelentetem ki és pedig közvetlen forrásból merített értesülés és felhatalmazás alapján azon ismételt hangoztatott állítást, hogy Róma Magyarország belügyeibe avatkozott, vagy csak beavatkozni akarna.“

Továbbá így folytattam:

„Ne szavazunk össze a tényeket, mert megtörténhetnék, hogy a magyar kormány, mely a külügyminiszter utján Rómával diplomáciai összeköttetésben áll, felszólíthatná a szent-széket a beavatkozásra, a mint az néhány év előtt Németországban is történt, mikor az akkori kormány ugyancsak politikai belügyeiben, a szeptenátus ügyében felkérte a pápát arra, hogy a katolikus centrumot a javaslat elfogadására ráhírja.“

Végül kijelentettem, hogy igenis a szentszék illetékes és egyedül illetékes nem csak hazánkban, hanem a világ bármely formájú, bármely éghajlatu, pogány vagy keresztény államaiban élő katolikusokra nézve a hit és erkölcs dolgaiban jogérvényesen határozni.

A mai viszonyok kötelezőségemre teszik szavazatom indokolásul az utóbbi pontot illetőleg, habár csak röviden, de tüzetesen nyilatkozni.

Öt éve már, hogy az egyházpolitikai javaslatok dominálnak ez országban. Már ez is kétségtelenül igazolja, hogy itt egyházi ügyek is érintetnek, a melyekben pedig, a mennyiben a kath. egyház tanait is érintik, egyedül a szentszék illetékes. Mielőtt felemliteném azon kérdést: Kinnek a közvetítésével gyakorolja a szentszék ezen jogát, legyen szabad felolvasnom egy a törvényhozás másik termében tett nyilatkozatot. (Olvasa):

„Tullépte azon határt, melyet őt a belügyi viszonyokra vonatkozólag mint egy külhatalom képviselőjét itt megilleti, mert a nunciusz és külállamok képviselői között különbséget tenni nem lehet és habár kétségtelen is, hogy a római Kuriának a lelkiekben jogköre és illetékessége van a haza katolikusaira, ezen jogot semmi körülmények között sem gyakorolhatja a szentszék, a római pápa a nunciusz által, a kit egyes országokba közvetlenül mint követet küld.“

Méltóztatassanak megengedni, hogy különböztessek oly ügyeket illetőleg, a melyek

tisztán valakit mint állampolgárt, és azon ügyeket illetőleg, a melyek az állampolgároknak a kath. hívót érintik. Az első pontot illetőleg, midőn az állampolgárokat érintő ügyekről van szó, kétségtelenül minden külbeavatkozás kizárandó. De a második esetben kénytelen vagyok kijelenteni, hogy a felolvasott enunciació egy pontja a kath. egyház tanaival ellenkezik.

Mihelyt Magyarország bármely kath. polgárának vagy összes polgárának hite erkölcs és fegyelem tekintetében érintetik, az egyház fejének befolyása alól ki nem vonhatja magát, ha csak vallását megváltoztatni nem akarja. Erre nézve az egyház tana, hogy szóról-szóra idézzék (olvassa latinul):

„A római pápának legfőbb joghatósága van az egész egyház fölött, nemcsak hit és erkölcs dolgában, hanem mindabban, a mi az egész földön elterjedt egyház fegyelmét és kormányzatát illeti. És ezen hatalom rendes, közvetlen az összes és egyes pásztorok fölött.“

Engedjék meg, méltóságos főrendek, hogy felvessom azt a kérdést, mily módon, kiknek közvetítésével gyakorolhatja a szentszék ezen jogkörét? Hogy Magyarországon maradjunk, adhat utasításokat írásban egyenesen a püspöki karnak, adhat a primás utján, magának a primásnak; adhat szóbelileg és közvetítheti ezen jogát akár a primás által, a mint azt velem már megismertette, akár más püspök, akár világi által is.

Méltóságos főrendek! Hogyha a pápának joga van illetékességi jogkörét ily módon, ily egyének által érvényesíteni, hogyne volna joga ezt érvényesíteni nunciusz által, aki a pápát nem mint egyedül külszuverént, hanem mint a kath. hívek istentől rendelt legfelsőbb fejt is képviseli? Ezért tehát, ha a kath. egyház feje a hit- és erkölcs, valamint a fegyelemre vonatkozólag az említett módon megnyilatkozik, ha az egyház feje akár maga, akár pedig megbízott közege által megjelöli akár a miniszteri rendeletében, akár a törvényjavaslatokban azon elveket, melyek az egyházéiba ütköznek, ha tehát megjelöli azon határvonalakat, melyeket tul nem léphetünk, ezzel hatáskörét át nem lépte, mert hogy ezután ezen utasításokat hogyan alkalmazzuk és alkalmazhatjuk, hazánk törvényeinek keretén belül, mily érvökkel, mily eszközökkel küzdünk egyházközi érdekekben, azt a szent atya ránk hagyja.

Épen ezért, méltóságos főrendek, ha a nunciusz Magyarországon való időzése alatt átlépte volna illetékességének hatáskörét, az fájdalommal érintette volna Magyarországon katolikusait annyival inkább, mert én tanubizonyosságot tehetek arról, hogy a

„míg engem szerencsétlenül magas jelenlétével, semmi olyast nem mondott, semmi olyast nem tett, a mi az ő meghibáztatásának meg nem felelne, vagy a mi a helyügyeinkbe való beavatkozásnak csak látszatával is bírna. (Élénk helyeslés jobbfelől), valamint illetékes helyről nyert felhatalmazás alapján kijelenthetem, hogy másutt történt nyilatkozatai sem bírnak a beavatkozás kritériumával, ha csak azok nem, hogy nyilatkozataiban az egyház és ezzel egyúttosan a haza iránti szeretetre és hűségére buzdította azokat, a kik közelébe juthatni szerencsések voltak. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Ezek alapján minden presszió nélkül a javaslatot nem fogadom el. (Zajos éljenzés jobbfelől.)

Az általános vita.

Esterházy Miklós Mór gróf: Nincs szándékában akadályokat gördíteni a tárgyalás elé, de kifogást kell emelnie az egyesült hármass bizottság jelentése ellen, mely feleleveníti a szokásból rég kiment conclusum diatalet, csupán a javaslat 3. és 4. fejezeteinek tárgyalását indítványozván, s azzal érvelve, hogy az 1. és 2. fejezetre nézve a két ház közt megállapodás jött létre, a miért is ez a két fejezet, századokra viszonyuló gyakorlat szerint elfogadottan tekinthető. Ez ellen óvást emel, mivel az 1848-iki törvények ugyis megszüntették ezen szokást. Ismétli, hogy nem akar akadályokat gördíteni a tárgyalás elé. Álláspontja a javaslatokkal szemben annyira ismeretes, hogy felesleges volna ezt ismét kifejteni. A következő határozati javaslatot torjeszti a ház elé:

A főrendiház a vallás szabadságkorlatáról szóló törvényjavaslatot elveti.

Kéri az elnököt, hogy ezen indítványa fölött névszerinti szavazást rendeljen el. (Élénk éljenzés a jobboldalon.)

Beöthy Zsigmond elfogadásra ajánlja a hármass bizottság jelentését.

Élnök Esterházy M. Mór gróf indítványára megjegyzi, hogy erre már az általános tárgyalásnál nem rendelhet el szavazást.

Zichy Nándor gróf kijelenti, hogy ő és elvtársai ma is azon álláspontot foglalják el, mint az előző tárgyalásokkor. Az eljárást nem célja hosszu általános vitát provokálni, azért kijelenti, hogy a bizottság jelentését elfogadja ugyan, de kéri az elnököt, hogy a részletes tárgyalás során a névszerinti szavazást Esterházy M. Mór gróf indítványa fölött ejtse meg. (Helyeslés jobbfelől.)

Zay Miklós gróf: A kormány mindig a vallásszabadság harcának hirdette magát. Ez nem áll. A liberális must misem jellemi jobban, mint az, hogy őt is gyanúsítják, mert bátorsága van protestáns léteire kimondani, hogy a protestantizmus és a liberalizmus nem egy csapáson haladnak. A protestánsokat épügy sérti a felekezeti elkülönítés, mint a katolikusokat. (Helyeslés jobb felől.) A helyügyminiszter azt mondta, hogy az állami anyakönyvek még az őszel életbe fognak lépni. Kéri a minisztert, mi lesz a szegény protestáns lelkészekből, kik az anyakönyvvezetés jövődelméből ki vannak szorítva? Nem fogadja el a felekezeti elkülönítést.

Wlassics Gyula kultuszminiszter elismeri, hogy a hercegprímásnak joga volt a kormány eljárását kritika tárgyává tenni, de ő szorosán a szövegen levő tárgynál marad. Ismétli, hogy a javaslat a valláosságot nem sérti és ezzel elesik az elnök legfőbb aggodalma. Polemizál Esterházy M. Mór gróffal és vitatja, hogy a felekezeti elkülönítést okvetlenül törvényvel kell szabályozni, nehogy vele visszaélés történjék. Kifejti, hogy az ő véleménye szerint nehéz helyzet állana elő, ha a főrendek a 3-ik fejezetet kihagynák. Figyelmzetteti a főrendeket azon felelősségre, melyet ezzel magukra vesznek. A kormány nem foglal el a kérdésben merev álláspontot és nem zárkózik el olyan módosítások elől, melyek

az elvek integritását nem sértik. Kéri a jelentés elfogadását.

Keglevich István kéri az elnököt, tegye fel a szavazásnál a kérdést úgy, hogy a főrendek a bizottság jelentését elfogadják-e vagy sem. Az elnöknek joga van elrendelni a szavazást Esterházy gróf indítványa fölött is, de sokkal helyesebben tenné, ha Esterházy gróf indítványát §-onként tárgyalhatná. Egyszermind sajnálja, hogy a hercegprímás szóba hozta a nunciusz utazását akkor, midőn a kormány nincs abban a helyzetben, hogy válaszolhasson. (II) Szükségesnek tartja ezt kijelenteni, nehogy az látszassék, mintha a főrendiház teljesen egyetértene a hercegprímás szavaival.

Esterházy Miklós Mór gróf hajlandó visszavonni előbbi indítványát, ha az elnök elrendeli a szavazást ezen indítványa fölött: „Mondja ki a főrendiház, hogy az egyesült hármass bizottság jelentését még általánosságban sem fogadja el.”

A szavazás.

Élnök: Nem akadályozza őt semmi, hogy ezen indítványa fölött elrendelje a szavazást, de megjegyzi, hogy ez esetben a főrendiház a javaslatot visszaküldi a hármass bizottsághoz és ezt újabb jelentéstételre szólítja fel.

Zichy Nándor gróf nem érthet egyet azzal, hogy midőn a főrendiház a hármass bizottság jelentését tárgyalja, nem tárgyalhatja egyszermind az egész törvényjavaslatot is. A kérdés legfeljebb oda lett volna módosítandó, hogy a javaslat a jelentés alapján tárgyalatik. Fenntartja magának azon jogát, hogy a részletes tárgyalás során megtehesse megjegyzéseit.

Élnök eljárásának helyes volta mellett a házszabályokra hivatkozik.

Bánffy Dezs bár. miniszterelnök álláspontja ez: vagy elfogadja a főrendiház a hármass bizottság jelentését, vagy újabb jelentéstételre szólítja fel a bizottságot. Ezen esetben a tárgyalásnak szabad folyást kell engedni.

Zichy Nándor gróf nem ért egyet a miniszterelnökkel és kéri felolvasni a házszabályok azon §-át, melyre a miniszterelnök támaszkodhatnék.

Wlassics Gyula miniszter: A tanácskozás alapja a hármass bizottság jelentése, kéri tehát az elnököt, hogy az elnök tegye fel a kérdést úgy, hogy a szavazás a már elfogadott fejezeteket ne érintesse.

Gajzágó Salamon érni, jelöltesse meg azon paragrafusok, melyeket Esterházy M. Mór gróf el akar vettetni. Esterházy gróf indítványa ne egyedül a III. fejezetről szóljon, hanem ennek szakaszairól.

Dessowfy Aurél kéri Esterházy M. Mór gróf indítványát szavazás alá becsátani, ha ez a IV. fejezetre nem vonatkozik.

Keglevich István gróf szerint a kérdés az, hajlandó-e a főrendiház a bizottság jelentése alapján a javaslat el nem fogadott szakaszait elfogadni, vagy nem?

Zichy Nándor gróf a kérdés precizított feltévést kívánja, hogy ne keletkezzék félreértés.

Élnök felteszi a kérdést: Elfogadja-e a főrendiház a hármass bizottság jelentését általánosságban a részletes tárgyalás alapjául, igen vagy nem? A kik elfogadják, igennel, a kik nem fogadják ol, nemmel szavaznak.

A névszerinti szavazás megejtévé, **Élnök** kihirdeti az eredményt:

Igennel szavazott 117 főrend, nemmel szavazott 116 főrend.

a főrendiház tehát 1 szótöbbséggel elfogadta a bizottság jelentését. (Általános nagy mozgás.)

Következik a

részletes vita.

A III. fejezetnél

Zichy Nándor gróf röviden kiterjeszkedik mindarra, a mit az általános tárgyalás során nem mondhatott el. Kéri a főrendeket, adják meg neki erre a jogot.

Élnök figyelmezteti a szöveket, hogy az általános tárgyalás már be van fejezve. **Zichy Nándor gróf** leül.

A 22. §-nál

Keglevich István módosítványt terjeszt be a kitérésre és kilépésre vonatkozólag.

Wlassics Gyula miniszter hozzájárul e módosításhoz.

Zichy Nándor gróf nem fogadja el, mert ez által felszabadítatik mindonki a vallástalanságra és erköltestelenségre és ez veszedelmes. Hivatkozik az elnök eljárására, hogy már a multkori szavazásnál is történtek félreértések és hivatkozik a házszabályokra.

Keglevich István gróf szerint az elnöknek a javaslatot elesatározással akarja visszavetni.

Zichy Nándor gróf hevesen felbivja az elnök figyelmét ezen inparlamentáris kifejezésre.

Élnök: Nem hallotta Keglevich gróf szavait.

Zichy Nándor gróf indítványozza, hogy a főrendiház vesse el a szakaszt.

Élnök bezárja a vitát.

Bánffy báró úgy véli hogy a leg-helyesebb volna a kérdést a szakasz fölött úgy feltenni, hogy elfogadja-e a főrendiház Keglevich István gróf módosítását vagy nem. Ennek elfogadásával **Zichy Nándor gróf** indítványa elesik.

Élnök kijelenti, hogy miután **Zichy Nándor gróf** indítványa a legtovább áll az eredetivel, a szokás és a házszabályok szerint először ez kerül szavazás alá. A kik **Zichy Nándor gróf** indítványát elfogadják, igennel, a kik nem fogadják el, azok nemmel szavaznak.

Tíz főrendiházi tag névszerinti szavazást kérvé, elnök a szavazást elrendeli és kihirdeti az eredményt:

Igennel szavazott 119 főrend.

nemmel szavazott 115 főrend.

A főrendiház tehát 4 szótöbbséggel elveti a 22. szakaszt. (Élénk éljenzés jobbfelől.)

A 23 §-nál.

Zichy Nándor gróf a §. eltörlését indítványozza.

Tíz főrend névszerinti szavazást kér (Felkiáltások: Holnap! Holnap! Oriási zaj.)

Élnök: Az a3 szokás, hogy együvé tartozó pontokat ugyanaznap kell letárgyalni s ezért elrendeli a szavazást.

Megejtévé a szavazás,

Élnök kihirdeti az eredményt:

Igennel szavazott 112 főrend.

Nemmel szavazott 110 főrend.

A főrendiház tehát a 23. §-t elveti 2 szótöbbséggel. (Élénk éljenzés jobbfelől.)

A tárgyalást holnap 11 órakor folytatják.

Heves jelenet.

A főrendiház mai ülésén igen heves jelenet játszódott le, melyet az elnök mokaessága okozott.

Az első szavazás után, míg a jegyzők összeolvasták a szavazatokat, **Zichy Nándor gróf** kérte az elnököt, olvastassa fel a távollevők névsorát, mert többen nem szavaztak. — Az elnök e kérés teljesítését megtagadta, mire **Zichy Nándor** ingerültebb hangon ismételte kérését. Az elnök ismét tagadó választ adott. Erre **Majorossy János** fel. püspök éles hangon követelte **Zichy Nándor** gróf kérésének teljesítését, mire az elnök sértő mosolylyal azt válaszolta, hogy e kérés nem veheti figyelembe.

Agliardi visszahívása.

A P. Ll. mai estillapja közöl egy bécsi táviratot, mely szerint **Agliardi** legközelebb vissza fog hivatalni. (A legnagyobb fontartással közöljük ezt a hírt, valamint a M. E. azon híret, mely szerint **Jósika báró** ma nem remélt kedvező híreket hozott **Bánfynak** Bécsből. Szerk.)

A bécsi liberálisok veresége.

Bécs, máj. 14. (Ered. táv.) Az antiszemita vezére, **dr. Lueger** ma két eredménytelen szavazás után alpolgármesterré választatott. A liberálisok tartózkodtak a szavazástól.